

ARTICULUS QUINTUS

*Quemnam sibi finem praestituerit Christus
in Ecclesiae institutione.*

§ 1.

Solvitur proposita quaestio.

471. Ex hactenus disputatis compertum solum habemus, Ecclesiam ex Christi institutione veram esse *societatem* — eamque *visibilem*: atque in hoc generice convenit Ecclesia cum qualibet alia societate inter homines existente. Nunc ad specificam Ecclesiae naturam rimandam progredimur, seu inquirimus id per quod a caeteris societatibus distinguitur; idque nonnisi ex fine dignosci potest.

472. Etenim, uti bene ratiocinatur Card. Tarquini (Ius. Eccl. publ. n. 7.), « determinare alicuius rei essentiam idem est, ac assignare notam aliquam eidem intrinsecam et immutabilem quae sit ei unice propria. Atqui nota intrinseca et immutabilis, quae singulis societatibus sit unice propria, non potest esse, nisi finis: quia ex quatuor elementis essentialibus (n. 392.) *duo priora*, idest multitudo hominum, eorumque coniunctio, quatenus in se spectentur, abstractione facta a fine, sunt communia generi; *tertium* autem, idest *media*, non est per se determinatum, siquidem media natura sua sunt ad finem ordinata, ita ut eatenus tantum expetantur, quatenus ad finem conducunt: contra vero *quartum*, idest *finis* in societatum genere est plane indeterminatum, determinatur autem tantum in singulis societatibus, ita ut uniuscuiusque sit unice proprium. Ergo ex fine tantum essentia societatum determinari potest. Quae vero societates inter se distinctae sunt, et nihilominus eundem *adaequate* finem habent, eae sunt totidem repetitiones eiusdem societatis, quae non *specie*, sed *numero* distinguuntur ».

473. Iam age, uti statim probabimus, finis, quem Christus intendit in Ecclesia instituenda, fuit, ut in Ecclesia et per Ecclesiam perennem faceret suam visibilem in terris missionem, et suum visibile magisterium. Hinc quemadmodum in Ecclesia docente ac regente perseverat Christi magisterium, gubernatio, ministerium sanctificationis; ita fideles adhaerendo doctrinae ab illo propositae, ei obediendo, accipiendo ab eodem sanctificationis media, in Ecclesia inveniunt tutam salutis viam.

474. Quare, ut adaequate cognoscatur institutae Ecclesiae finis, quaerendum est, quinam fuerit finis ipsius Christi missionis. Is certe fuit hominum aeterna salus, et Dei gloria per hominum salutem obtainenda. Id declarat ipse Christus (Jo. X. 10.), dicens: « Ego veni ut vitam [utique supernaturalem gratiae] habeant, et abundantius habeant ». Et (I. Jo. V. 11.) dicitur: « Et hoc est testimonium, quoniam vitam aeternam dedit nobis Deus. Et haec vita in Filio eius est ». Et (Jo. XXVII. 4.: « Pater... Ego te clarificavi super terram: opus consummavi quod dedisti mihi, ut faciam ». Hinc patet, eadem ratione ac dicitur finis, propter quem Christus instituit Ecclesiam, fuisse continuatio perpetua suae visibilis missionis in terris, dici etiam, eum finem esse Dei gloriam per aeternam hominum salutem obtainendam.

475. Exinde etiam patet, finem hunc salutis aeternae obtainendae, qui Ecclesiae Christi inest, esse pariter ipsi omnino proprium, cum nulla alia societas illum tamquam proprium habeat. Quia in re recolendum est, quod supra (nn. 38. 85.) innuimus, caeteras nempe societates quae in mundo sunt, si legitimae sint et honestae, salutem aeternam intendere aliquo modo debere; eum tamen finem non esse in ipsis nisi generalem et *remotum*, non autem ut in Ecclesia *proprium* et *immediatum*; ideoque ipsae indigent Ecclesia, ut postea melius videbitur, ad illum finem remotum obtainendum, ut recte procedant in prosecutione finis propriae ac immediati.

476. Ecclesiae fine ita declarato, inferri statim potest — 1) Ecclesiam esse *societatem spiritualem* et *supernaturalem*. Etenim, ut diximus (n. 472.), natura et essentia societatis determinatur a fine, propter quem instituta est; atqui Dei gloria per hominum aeternam salutem obtainenda (finis Ecclesiae) spiritualis est finis

et supernaturalis. Ergo. Revera, statuto fine supernaturali, recte infertur ipsam Ecclesiam tum elementa tum media habere supernaturalia: media enim proportionem habent ad finem, sicut finis proportionatur subiecto cui proponitur.

477. Frustra autem obiicitur: Si Ecclesia est *spiritualis* societas, nullum ius habet utendi mediis *materialibus*. Ut enim recte advertit Taparelli (*Saggio, etc.* n. 1432.), si societatis *spiritualis* nomine, societatem audiunt ex spiritibus conflatam, falsum est antecedens; si societas intelligitur quae ad finem spiritualem tendit, falsum est consequens. Quod statim constabit si quae duo in argumento subintelliguntur, in medium proferantur. En totum argumentum: Ecclesia est societas quae ad finem spiritualem tendit; ergo ad illa media ius habet quae ad talem finem consequendum necessaria sunt; atqui finis spiritualis media exigit *mere* spiritualia; ergo Ecclesia ius habet ad media *mere* spiritualia; ergo in materialia nullum ius potest sibi vindicare. Iamvero falsam esse tertiam propositionem nemo est qui non videat, quum de societate *humana* agatur, de societe nempe cuius membra ex anima et corpore composita sunt, quae proinde vel quum de spiritualibus rebus inter se agunt, materialibus mediis utantur necesse est.

478. Infertur — 2) Ecclesiam esse societatem *religiosam*, imo ipsam religionem *christianam* veluti in concreto spectatam. Est quidem *religiosa* societas; nam religionis est debitum Deo exhibere cultum, hominemque ad sui finis, adeoque suae felicitatis consequitionem promovere (nn. 21-23.). Atqui Ecclesia instituta est ad aeternam hominis salutem et Dei gloriam procurandam. Ergo — Est autem ipsa religio *christiana*; si enim Ecclesia religiosa societas est, cum a Christo sit instituta, nequit esse alia religio praeter ipsam Christianam religionem, cuius veritatem et divinam originem in praec. disput. demonstravimus.

479. Quamobrem, ut indicavimus (n. 388.), verus christianismus non differt ab Ecclesia, nisi ut abstractum a concreto, re vero unum idemque sunt; quemadmodum enim non potest dari vera Christi Ecclesia quae non habeat doctrinam et instituta Christi, ita nec verus christianismus extra germanam Ecclesiam Christi vigere potest. Quem ergo nostra aetate rationalistae sibi fingunt

christianismum a Christi Ecclesia seiunctum, adeoque solutum ab officiis eidem praestandis, pura putaque chymaera censeri debet. Nam, uti modo dicebamus, Redemptor noster voluit « religionem suam ita societati a se institutae inhaerentem, ut cum ea penitus conserta ac velut concreta maneret, et extra illam vera Christi religio nulla esset ».

480. Quae quidem illatio maximi momenti est. Etenim si ad religionis suae institutionem et propagationem statim Christus aggressus est institutionem Ecclesiae, et in ea depositum doctrinam et instituta quae revelaverat, ab illa custodienda ac perpetuo disseminanda; profecto revelatio christiana nunquam, ne unum quidem instans, sibimet veluti relicta mansit; sed quae primitus in Christi veluti manibus morata, ex illis ad Apostolos transiit, ab Apostolorum deinde manibus ad eorum successores transiit. Quapropter sicuti ab initio Christi doctrina ac religio ab ipso Christo petenda erat; sicut post Christi ascensionem in coelum petenda ea erat ab Apostolis; ita post Apostolorum tempora usque ad consummationem saeculi petenda ea est ab Ecclesia, seu ab authentico eius magisterio, in quo Christi ipsius magisterium adhuc perseverat et viget — Cf. quae disputavimus in tract. *de Virt. Infusis* (disp. 4. art. 2. 3. 5.).

481. His itaque expositis —

§ II.

Solvitur proposita quaestio.

PROP. XX. — *Finis, quem sibi Christus praestituit in Ecclesia instituenda, fuit, ut in Ecclesia et per Ecclesiam perennem faceret suam visibilem in terris missionem; adeoque ut per eam, aeternam hominum salutem procurando, Dei gloriam promoveret. Ecclesia itaque, spectato praesertim ipsius fine, societas est religiosa, spiritualis, et supernaturalis; scilicet est ipsa christiana religio in concreto, a qualibet alia societate plane diversa.*

482. I. Consideremus Christi missionem generatim. Sane —
1) Christus communicavit Apostolis eamdem suam missionem

Etenim legitur (Jo. XX. 21.): « Sicut misit me Pater, et ego mittio vos »; et (XVII, 17. seq.): « Sanctifica eos in veritate; sermo tuus veritas est: sicut me misisti in mundum, et ego misi eos in mundum »; et (XV. 16.): « Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, et posui vos, ut eatis et fructum afferatis, et fructus vester maneat » — 2) Ad hanc missionem obeundam communicavit Christus Apostolis suam potestatem. Nam dicitur (Matth. XVIII. 18. seqq.): « Data est mihi omnis potestas in coelo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes: baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti: docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis; et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi ». Unde etiam (Jo. XX.) post illa verba « sicut misit », etc., subdit Christus: « Accipite Spiritum Sanctum; quorum remiseritis », etc.; et (Marc. XVI. 15.) collata missione praedicandi Evangelium, subdit: « qui non crediderit, condemnabitur »; sicut (Luc. X. 16.) dicitur: « qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit » — 3) Haec vero missio et potestas non pertinebat ad solos Apostolos, sed continuanda erat in eorum successoribus. Nam — a) ea missio et potestas, uti patet ex cit. testimoniis, communicata fuit Apostolis in bonum *totius mundi, omnium gentium*, pro quocumque tempore; et sane omnes debent salvari per Christum, atque per media ab eo instituta: Apostoli vero non poterant per seipso acceptam missionem extendere ad omnes gentes pro quocumque tempore — b) Ex textu praesertim Matth. (XVIII.) liquet Christum promisisse Apostolis se futurum cum ipsis *docentibus, baptizantibus usque ad consummationem saeculi*. Sed haec intelligi non possunt de sola persona Apostolorum — c) Unde quemadmodum Apostoli post Christi in coelum ascensum constituebant Ecclesiam *docentem, regentem et administrantem* (id liquet etiam ex Actibus Apostolorum et ex Epistolis Petri et Pauli), ipsi tum Christi vices visibiliter gerentes in terris: ita Apostolis succedunt Episcopi usque in mundi finem, ut ipsi vices Christi visibiliter gerant, ac in ipsis perseverent Christi missio.

483. II. Consideremus singula munera missionis Christi. Porro — 1) eius missionis munus fuit homines veram tutamque salutis viam edocere: de ipso enim dicitur: « coepit Jesus facere et docere »:

atque ipse de seipso dicit, quod venerit « evangelizare pauperibus », quod sit « via et veritas », etc. Atqui idem munus commisit Apostolis, quibus dixit: « euntes docete omnes gentes » — per eorum successores illud munus debet perdurare « usque ad consummationem saeculi » — munus idem est magisterium *authenticum*, uti patet ex illis (Marc. XVI. 16.): « qui crediderit, et baptizatus fuerit... salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur ». Ergo

2) Munus missionis Christi fuit homines solvere a peccatorum vinculis atque sanctificare; siquidem de eo dixit S. Jo. Baptista: « Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi »; Christus ipse dixit paralytico et Magdalena: « dimituntur tibi peccata tua »; de seipso declaravit quod venerit « salvum facere quod perierat ». Atqui idem munus Apostolis, in quibus Ecclesiam fundavit, Christum imposuisse constat. Nam, sic Apostolos (Jo. XX. 21-23.) alloquitus est: « Sieut misit me Pater et ego mitto vos. Haec eum dixisset, insufflavit; et dixit eis: Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; et quorum retinueritis, retenta sunt ». Ac (Matthaeus XVIII. 18.): « Amen dico vobis, quaecumque alligaveritis super terram, erunt ligata et in coelo: et quaecumque solveritis super terram, erunt soluta et in coelo ».

3) Munus Christi missionis certe fuit, ut quamdiu in terris esset, ipse regeret Ecclesiam a se constitutam. Atque idem officium commisit Christus Apostolis, in quibus Ecclesiam fundavit. Etenim (Jo. XXI. 15-17.) Petro iniungit: « Pasce oves, pasce agnos meos ». Cum tamen idem munus participare deberent reliqui Apostoli, et eorum successores episcopi; ipsis (I. Pet. V. 2.) dicitur: « Pascite qui in vobis est gregem Dei »; sicut et (Act. XX. 28.) Paulus inquit: « Attendite vobis et universo gregi, in quo Sp. Sanctus posuit vos regere Ecclesiam Dei ». Imo ne quisquam putaret posse impune a talium pastorum auctoritate se subducere; enunciavit Christus (Jo. XIII. 20.): « Amen, amen dico vobis: Qui accipit si quem misero, me accipit: qui autem me accipit, accipit eum, qui me misit »; et tamquam ethnicum et publicanum habendum edixit eum qui Ecclesiae iudicio obsistat (Matth. XVIII. 17.): « Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus ».

484. III. Ex his plane constat, finem institutae a Christo Ecclesiae esse continuationem missionis ipsius Christi; ex quibus, ut notavimus, recte infertur, eum esse hominum sanctificationem in terris aeternamque salutem in coelis. Sed praestat id directe adstruere. Sane — 1) Primum sanitatis ac salutis medium est fides, quae dicitur « initium, radix, fundamentum totius iustitiae », et sine qua, teste Apostolo (Heb. XI. 6.), « impossibile est placere Deo ». At vero, uti ratiocinatur ipse Apostolus (Rom. X. 17.) ex Isaia (LIII.): « fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi ». A quo vero audiemus verbum Christi? Ipse Apostolus paulo supra dixerat (v. 14. seq.): « Quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient sine praedicante? Quomodo vero praedcabunt, nisi mittantur? » Et quinam sunt missi ad praedicandum, nisi illi, quibus Christus dixit « euntes docete? » Unde de ipsis subdit Apostolus (v. 18.): « Et quidem in omnem terram exivit sonus eorum, et in finem orbis terrae verba eorum ».

2. Praecipua communicandae sanitatis ac promovendae salutis media sunt sacramenta. Atqui sacramenta omnia et singula non nisi Ecclesiae suae Christus demandavit. Et re quidem vera non nisi Apostolis eorumque successoribus dixit: (Matth. XXVIII. 19.): « Euntes docete omnes gentes *baptizantes eos* », etc.; iisdem dixit: « Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis », etc.; ad eosdem diriguntur illa (Luc. XXII. 19.): « Hoc facite in meam commemorationem »; et reliqua quae de singulis sacramentis, cum de iisdem agitur, expendi solent. Quapropter generatim pronunciabat Apostolus (I. Cor. IV. 1.): « Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, et dispensatores mysteriorum Dei ».

3) Petro (Joan. XXI. 15-17.) indictum est: « pasce oves meas: pasce agnos meos »; sicut ceteris dictum est: « pascite qui in vobis est gregem ». Iam vero pascendi vocabulum nihil magis significat quam suppeditare omnia spiritualia media, quibus aeterna salus attingi possit: regimen enim Ecclesiae ad hoc institutum est. Nemo certe vitam aeternam ingredi poterit, nisi ei regni coelorum aditus patet: at Petro dictum est (Matth. XVI. 19.): « Et tibi dabo claves regni coelorum »: nonnisi ergo per Petrum, Ecclesiae fundatum, adeoque et per ipsam Ecclesiam, aditus

ad vitam aeternam patere potest — Ex quibus consequitur opus redemptionis, quoad sufficientiam et solutionem pretii, fuisse a Christo consummatum, iuxta illud Apostoli (Heb. X. 14.): « unica oblatione consummavit [Christus] in sempiternum »: at quoad applicationem, fuisse a Christo inchoatum, sed ab Ecclesia esse consummandum per eos, quos Christus instituit (Eph. IV. 12. seq.) « ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi: donec occurramus omnes in unitatem fidei, et agnitionis filii Dei... in mensuram aetatis plenitudinis Christi ».

ARTICULUS SEXTUS

***Utrum Christi Ecclesia legalis societas sit,
atque ethice necessaria.***

§ 1.

Exponitur status quaestionis.

485. Duas, uti articuli titulus manifestat, hic attingimus *quaestiones*: una est de *legalitate* societatis christiana, seu Ecclesiae — altera de eius *ethica necessitate*, seu morali obligatione illam ingrediendi. Utraque, antequam solvatur, paucis illustrari indiget.

486. I. Generatim ea societas dicitur *legalis*, quae est secundum legem. Triplicem autem legem debemus hic considerare: naturalem nempe; positivo-divinam; positivo-humanam. Supponimus autem nullam positivam legem iustum esse, si naturali legi repugnet. Vide dicta (nn. 26. seqq.).

487. Porro Ecclesiam esse societatem *divino-positivam*, seu iure divino-positivo institutam, nemo negat ex iis, qui christianismum aliquo modo profitentur, nec negari potest post ea quae demonstravimus de divina origine religionis christiana, et de institutione Ecclesiae immediate a Christo facta. Cum enim Chri-